

охороняються законодавством про авторське право.

Література

1. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации / В. А. Дозорцев // Исследовательский центр частного права. – М.: Статут, 2015. – 231 с.
2. Жилинкова Е. Сложное произведение – новый термин / Е. Жилинкова // Юридическая практика. – 2008. – № 36. – С. 12.
3. Ионас В. Я. Произведения творчества в гражданском праве / В. Я. Ионас. М.: Юрид. лит., 1972. – 168 с.
4. Чертков В. Л. Авторское право в периодической печати / В. Л. Чертков. – М.: Юрид. лит., 1989. – 144 с.

УДК 347.643.1

Онiщенко О. В., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДОГОВІР ПРО ПАТРОНАТ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД І ГАЛУЗЕВА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ

В літературі договір про патронат розглядається, переважно, як сімейно-правовий договір, який укладається між патронатним вихователем і органом опіки і піклування [1, с. 274; 2, с. 506; 3, с. 661]. В першу чергу, це пов'язано з тим, що законодавча регламентація патронату здійснюється тільки Сімейним кодексом України (далі по тексту – «СК України») [4].

Відповідно до ст. 252 СК України, за договором про патронат орган опіки та піклування передає дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (патронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття, за плату.

З даного визначення вбачається, що сторонами договору патронату є орган опіки та піклування і патронатний вихователь.

Доволі спірною є позиція окремих науковців про віднесення до сторін договору про патронат дитини, якщо вона досягла такого віку, що може висловити згоду на передачу її у сім'ю патронатного вихователя [3, с. 661]. Тобто, це може бути як малолітня, так і неповнолітня особа. Але як сторона договору про патронат, дитина повинна мати відповідний обсяг дієздатності для його укладення. Якщо звернутися до положень Цивільного кодексу України (ст. 31 і ст. 32), які визначають зміст і обсяг дієздатності осіб до 18 років, укладення договору про патронат буде виходити за межі обсягу дієздатності малолітньої особи і неповнолітньої особи, принаймні, щодо правочинів, які остання може вчиняти самостійно [5].

З огляду на зазначене, вважаємо, що сама по собі необхідність отримання згоди дитини, передбачена ст. 253 СК України, не є підставою для включення її до суб'єктного складу договору про патронат.

Однією із сторін договору про патронат є ораб опіки і піклування. Відповідно до ст. 3 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини [6], органами опіки та піклування є районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад, які відповідно до законодавства провадять діяльність з надання статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлення опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, із захисту особистих, майнових та житлових прав дітей.

Другою стороною договору про патронат є патронатний вихователь. Аналізуючи норми глави 20 СК України, можна дійти висновку, що патронатним вихователем може бути тільки фізична особа. На жаль, в СК України нічого не сказано, які вимоги пред'являються до патронатного вихователя і хто може ним бути (або хто не може ним бути). Тому в літературі, переважно пропонується за аналогією застосовувати вимоги, що пред'являються до опікунів та піклувальників, передбачені ст. 244 СК України.

Відповідно до п. 2 проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» № 3651 [7] патронатними вихователями не можуть бути особи, які не можуть бути усиновлювачами (перелік таких осіб міститься у ст. 212 СК України). Тобто, автори законопроекту пропонують встановити до особи патронатного вихователя більш «суворі» вимоги, ніж до опікуна чи піклувальника.

Сімейний кодекс відкрито визнає договір регулятором сімейних відносин: ч. 2 ст. 7 СК України передбачено, що сімейні відносини можуть бути врегульовані за домовленістю (договором) між їх учасниками, ст. 9 СК України встановлено коло осіб, сімейні відносини між якими можуть регулюватися за домовленістю (договором). СК України не дає легального визначення сімейного договору, разом з тим чітко визначає, що укладатися від може між учасниками сімейних відносин і не включає до їх складу органи державної влади і місцевого самоврядування. Тобто, договір про патронат не підпадає під визначення договору, який регулює сімейні відносини, - «сімейного договору».

Наявність в складі учасників договору про патронат органу опіки і піклування, як публічно-правового утворення, створює підстави для дослідження його адміністративної природи.

Слід визнати, що в адміністративній науці відсутній

загальнотеоретичний підхід до складових елементів та ознак адміністративного договору. У літературі наводяться різні визначення адміністративного договору. Їх аналіз свідчить що підходи науковців різняться як щодо правової природи, так і до змісту та ознак адміністративного договору

Легальне визначення адміністративного договору міститься в п. 14 ч. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України [8]: адміністративний договір – дво- або багатостороння угода, зміст якої складають права та обов'язки сторін, що впливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень, який є однією із сторін угоди.

Не дивлячись на те, що зазначене визначення не знайшло підтримки серед більшості вчених-адміністративістів, загальновизнаною є позиція, що принаймні однією стороною адміністративного договору є суб'єкт державного управління (виконавчої влади або адміністративної влади).

Як справедливо зазначає О. Зима, укладаючи адміністративний договір, суб'єкт державного управління має діяти в межах своєї компетенції. Іншими словами, укладення адміністративного договору може здійснюватися лише у сфері відання органу державного управління, бути спрямованим на виконання його функцій та відповідати наданим йому повноваженням. Далеко не всі договори, укладені органом виконавчої влади чи іншим органом державного управління, є адміністративними. Значно частіше орган виконавчої влади вступає в договірні відносини приватноправового характеру як звичайна юридична особа [9, с. 354]. Тобто, лише включення до суб'єктного складу договору державного органу не дає підстави розглядати його як адміністративний.

Що стосується цивільно-правової природи патронатних відносин з огляду на суб'єктний склад, то ст. 2 ЦК передбачає досить широке коло учасників цивільних правовідносин. Відповідно, тільки за цим критерієм немає ніяких перепон для визнання його цивільно-правової природи. Договір патронату має певні риси конструкції договору на користь третьої особи, передбаченої ст. 636 ЦК, є оплатним, що також властиво для цивільно-правових договорів. Разом з тим, ст. 256 СК України містить нехарактерні для цивільного права конструкції: договір про патронат припиняється у разі відмови від нього дитини, яка досягла чотирнадцяти років. Окрім того, предметом цього договору є діяльність, пов'язана з вихованням та утриманням дітей, що є сферою регулювання сімейного права. З огляду на вищевикладене, договір про патронат має складну правову природу і є міжгалузевим правочином.

Література

1. Сімейне право України: підручник / за ред. В. С. Гопанчука. – К.: Істина, 2002. – 304 с.
2. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар / З. Ромовська.

– К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 532 с.

3. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг.ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2008. – 1248 с.

4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

6. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова КМУ від 24.09.2008 № 886 // Урядовий кур'єр. – 31.10.2008. – № 204.

7. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми: проект закону № 3651 від 20.11.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49118

8. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.

9. Договір як універсальна правова конструкція: монографія / А. П. Гетьман, В. І. Борисова, О. П. Євсєєв та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. – Х.: Право, 2012. – 432 с.

УДК 347.133

Пазій Е. В., аспірант,
Національний університет
«Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ЮРИДИЧНА ПРИРОДА КОЛЕКТИВНИХ УГОД

У законодавстві України вирізняються два види соціально-партнерських актів – колективні угоди і колективні договори. Як акти соціального діалогу, вони повинні підлягати відповідним принципам, цілям і завданням.

Поняття «колективна угода» в національну юридичну практику було впроваджено Законом України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 року [1]. Проте зазначеним Законом поняття колективної угоди не визначається, а у чинному КЗпП взагалі відсутні норми про даний вид соціально-партнерських угод. Поняття колективної угоди відсутнє й у Законі України «Про соціальний діалог в Україні» від 23 грудня 2010 року [2], у ст. 8 якого передбачені тільки рівні, на яких укладаються колективні угоди.

Поняття колективних угод визначається в науковій та навчальній літературі. Як відзначає Н. М. Клименчук, колективна угода – це акт, який містить загальні принципи регламентації соціально-трудових відносин і